

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5CdoPr/10/2023
Identifikačné číslo spisu: 1110209803
Dátum vydania rozhodnutia: 11.12.2025
Meno a priezvisko: JUDr. Mária Trubanová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2025:1110209803.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a členov senátu JUDr. Petra Brňáka a JUDr. Radoslava Svitanu, PhD., v spore žalobcu V. M., narodeného P., bytom N., zastúpeného advokátom JUDr. Jozefom Mišlinom, so sídlom Košice, Južná trieda 9, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, so sídlom Bratislava, Štúrova 2, IČO: 00 166 481, o náhradu nemajetkovej ujmy z dôvodu odmeňovania v rozpore so zásadou rovnakého zaobchádzania, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. B1-14C/35/2010, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. júna 2023 sp. zn. 7Co/27/2021, takto

rozhodol:

Návrhy žalobcu na prerušenie dovolacieho konania z a m i e t a .

Dovolanie žalobcu z a m i e t a .

Žalovanej n á r o k na náhradu trov dovolacieho konania n e priznáva.

Odôvodnenie

1. Bývalý Okresný súd Bratislava I (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo 6. októbra 2020 č. k. 14C/35/2010-368 návrh na prerušenie konania podľa § 162 ods. 1 písm. b) a c) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“) zamietol (výrok I.), žalobu zamietol (výrok II.) a žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov konania (výrok III.).

1.1. Rozhodnutie vo veci samej právne odôvodnil čl. 7 ods. 5, čl. 12 ods. 2 Ústavy SR, § 2 ods. 1 (v znení účinnom od 1. júla 2004 do 31. augusta 2007, od 1. septembra 2007 do 31. marca 2008 a od 1. apríla 2008 do 31. decembra 2014), § 2 ods. 2, § 9 ods. 1, 2, 3, § 11 ods. 1, 2 a § 13 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon), § 94, § 95 ods. 2, 3, § 98a (v znení účinnom od 1. septembra 2004 do 14. apríla 2005 a od 15. apríla 2005 do 16. júla 2009) zákona č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry (ďalej len „zákon č. 154/2001 Z.

z.“), § 67 ods. 1, § 69 ods. 2 (v znení účinnom od 1. septembra 2004 do 14. apríla 2005, od 15. apríla 2004 do 16. júla 2009 a od 17. júla 2009) zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 385/2000 Z. z.“), čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „Dohovor“), čl. 6 Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, čl. II ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, čl. 21 ods. 1 Charty základných práv EÚ, čl. 15 Smernice Rady č. 2000/43 z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod (ďalej len „Smernica Rady č. 2000/43“), čl. 16, čl. 17 Smernice Rady č. 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani (ďalej len „Smernica Rady č. 2000/78/ES“), čl. 14 Smernice Rady č. 2004/113/ES z 13. decembra 2004 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu (ďalej len „Smernica Rady č. 2004/113/ES“), čl. 25 Smernice EP a Rady č. 2006/54/ES z 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania (ďalej len „Smernica EP a Rady č. 2006/54/ES“).

1.2. Vecne okresný súd dôvodil, že žalobca sa domáhal náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 7.800 eur z dôvodu odmeňovania v rozpore so zásadou rovnakého zaobchádzania, keď tvrdil, že v období od 15. apríla 2004 do 30. júna 2009, kedy bol prokurátorom Okresnej prokuratúry Košice I, došlo k porušeniu zákazu diskriminácie z akéhokoľvek dôvodu, pretože s účinnosťou zákona č. 122/2005 Z. z. bol prokurátorom Úradu špeciálnej prokuratúry a rovnako sudcom Špeciálneho súdu priznaný a vyplácaný mesačný funkčný príplatok v sume rovnajúcej sa šesťnásobku priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok, a preto sa s ním zaobchádzalo bez zodpovedajúceho odôvodnenia horšie, než s prokurátormi Úradu špeciálnej prokuratúry. Žalobca sa tiež domáhal voči žalovanej uloženia povinnosti vydať vnútrorezortný predpis zaručujúci rovnosť zamestnancov a prokurátorov, a to s poukazom na § 13 antidiskriminačného zákona v spojení s čl. 16 Smernice Rady č. 2000/78/ES.

1.3. Súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní vyhodnotil námietku nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej ako nedôvodnú, pretože štát ako žalovaný je v spore zastúpený príslušným orgánom, a to Generálnou prokuratúrou SR, je pasívne vecne legitimovaným subjektom. Okresný súd poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. PL. ÚS 17/08, ako aj zákon č. 154/2001 Z. z. a zákon č. 385/2000 Z. z. v spojení s dôvodovou správou k zákonu č. 291/2009 Z. z. o Špecializovanom trestnom súde (účinný od 17. júla 2009), ktorým došlo aj k zmene ustanovenia § 98a zákona č. 154/2001 Z. z. a § 69 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z., z ktorých vychádzal, ako aj z predložených listinných dôkazov a dospel k záveru, že v prípade žalobcu došlo k nerovnakému zaobchádzaniu, a to k nerovnakému odmeňovaniu vo vzťahu k prokurátorom Úradu špeciálnej prokuratúry, a to obdobne ako v prípade ústavným súdom konštatovanej diskriminácie u sudcov všeobecných súdov v porovnaní s vtedajšími sudcami Špeciálneho súdu a Najvyššieho súdu SR, ktorí rozhodovali o opravných prostriedkoch vo veciach, na ktoré bol v prvom stupni príslušný Špeciálny súd. Žalobcovi tak vzniklo právo na ochranu pred diskrimináciou, keď súd sa stotožnil so žalobcom, že právna úprava odmeňovania sudcov a prokurátorov je porovnateľná, napriek tomu žalobe nevyhovet a žalobcovi nepriznal náhradu nemajetkovej ujmy. Žalobca má právo žiadať na súde spravodlivú a primeranú náhradu za akúkoľvek škodu, ktorú v dôsledku diskriminácie utrpel, to však neznamena, že je oslobodený od povinnosti tvrdenia, akú škodu utrpel, v akej forme, o aký zásah ide a s akou intenzitou, ako aj povinnosti unesenia dôkazného bremena. Žalobca v danom spore ale podľa okresného súdu dôkazné bremeno neunesol a žiadnym spôsobom nepreukázal, že v súvislosti s porušením zásady rovnakého zaobchádzania došlo v jeho prípade k značnému zníženiu vážnosti a dôstojnosti, resp. či vôbec došlo k zníženiu jeho vážnosti a dôstojnosti. Náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch nepredstavuje náhradu mzdy, ani náhradu majetkovej škody, ale je satisfakčnou reparáciou protiprávneho stavu, ktorý svojimi dôsledkami a dosahom spôsobil nenapraviteľnú ujmu v nemateriálnej sfére osoby. Skutočnosť, že prokurátori Úradu špeciálnej prokuratúry, ako aj sudcovia Špeciálneho súdu mali nárok na funkčný príplatok za výkon funkcie v sume rovnajúcej sa šesťnásobku priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok, ešte samo osebe nezakladá nárok ostatným prokurátorom a sudcom na doplatenie tohto

rozdielu, dokonca nezakladá ani samotný zákonný nárok na funkčný príplatok.

1.4. Okresný súd tiež poukázal na to, že podľa ustanovenia § 9 ods. 3 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „zák. č. 365/2004 Z. z.“ alebo „antidiskriminačný zákon“) je možné domáhať sa náhrady nemajetkovej ujmy až vtedy, ak by primerané zadosťučinenie nebolo dostačujúce, čo žalobca taktiež neodôvodnil. Pokiaľ žalobca žiadal neprihliadnuť na ustanovenie § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona, keď tvrdil, že je v rozpore s judikatúrou Súdneho dvora EÚ (ďalej aj „ESD“), rozhodovacou praxou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), ako aj s medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, súd obdobne ako žalovaná nevzhladol dôvod na neaplikáciu § 9 zákona č. 365/2004 Z. z., ani na prerušenie konania podľa § 162 ods. 1 písm. b), či c) CSP, pretože podľa názoru súdu zo žiadneho rozhodnutia ESD, ani ESLP, či medzinárodných dohôd, ktorými je Slovenská republika viazaná, nevyplýva, že by právna úprava zákazu diskriminácie v slovenskom právnom systéme bola nedostatočná. Súd prvej inštancie tiež dôvodil, prečo nie sú v danom spore použiteľné rozhodnutia ESD s ESLP, na ktoré žalobca poukazoval, aj na základe čoho súd prvej inštancie žalobu, pokiaľ ide o žalobcom uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, zamietol.

1.5. Z rovnakého dôvodu okresný súd zamietol návrh žalobcu na prerušenie konania podľa § 162 ods. 1 písm. b) a c) CSP, nakoľko nevzhladol dôvod na prerušenie konania, a to, či už pre podanie návrhu na ústavný súd na začatie konania o súlade právneho predpisu (súlady § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona s medzinárodnými zmluvami) alebo z dôvodu podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania pred Súdny dvorom Európskej únie podľa medzinárodnej zmluvy (podľa Smernice Rady č. 2000/78/ES). Súd prvej inštancie uviedol, že z antidiskriminačného zákona, že prebral právne záväzné akty Európskej únie, a to Smernicu Rady č. 2000/43/ES, Smernicu Rady č. 2000/78/ES, Smernicu Rady č. 2004/113/ES a Smernicu Európskeho parlamentu a Rady č. 2006/54/ES, ani z uvedených smerníc nevyplýva automatický nárok dotknutej osoby na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch bez akéhokoľvek preukázania zásahu do jej dôstojnosti, spoločenskej vážnosti alebo spoločenského uplatnenia. Akcentoval judikát R 53/1999, podľa ktorého prerušiť konanie podľa (vtedy platného) ustanovenia § 109 ods. 1 písm. b) OSP (Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v platnom znení) možno len vtedy, ak k záveru, že všeobecne záväzný právny predpis, ktorý sa týka veci, je v rozpore s ústavou, so zákonom alebo medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná, dospel súd, a nie účastník konania.

1.6. Pokiaľ žalobca žiadal v žalobe uložiť žalovanej povinnosť vydať vnútrorezortný predpis zaručujúci rovnosť zamestnancov a prokurátorov, aj v tejto časti okresný súd nepovažoval žalobu za dôvodnú. V konaní sa síce preukázalo, že žalovaná v období od 1. mája 2005 do 1. apríla 2008 neprijala osobitný služobný predpis za účelom zosúladenia vnútorných predpisov s antidiskriminačným zákonom podľa uvedeného ustanovenia § 13 tohto zákona, bolo tomu však preto, že nebol konštatovaný rozpor služobných predpisov generálneho prokurátora SR so zákonom č. 365/2004 Z. z. Sporné ustanovenie § 98a zákona č. 154/2001 Z. z., ktoré upravuje výšku funkčného príplatku pre prokurátorov Úradu špeciálnej prokuratúry, bolo nakoniec s účinnosťou od 17. júla 2009 zmenené, pričom z dôvodovej správy k novele vyplýva, že sa tak stalo s poukazom na nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 17/08. Napokon žalobca v čase rozhodovania súdu už nevykonáva funkciu prokurátora a odstránená bola aj nerovnosť v odmeňovaní prokurátorov okresných prokuratúr vo vzťahu k prokurátorom Úradu špeciálnej prokuratúry, preto aj v prípade, keby žaloba bola v tejto časti dôvodná, aktuálne by stratila účinok.

1.7. O nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP s tým, že plne úspešnej žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov konania, nakoľko si žalovaná nárok na náhradu trov konania neuplatnila a zo spisu jej žiadne trovy nevyplývajú.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 28. júna 2023 sp. zn. 7Co/27/2021 návrh na prerušenie konania zamietol (prvý výrok),

rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (druhý výrok) ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 CSP a žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal (tretí výrok).

2.1. Odvolací súd považoval odvolanie žalobcu za nedôvodné. Podľa názoru odvolacieho súdu opierajúc sa o citované ustanovenia antidiskriminačného zákona súd prvej inštancie postupoval správne, keď na daný spor aplikoval ustanovenia antidiskriminačného zákona. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že vychádzajúc z nálezů ústavného súdu č. k. PL. ÚS 17/08-238 možno konštatovať, že k diskriminácii v odmeňovaní sudcov podľa zákonnej úpravy platnej a účinnej do 17. júla 2009 došlo, upriamil pozornosť na to, že ústavný súd konštatoval nesúlad ustanovenia § 69 ods. 2 zákona o sudcoch a prísediacich s Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), a zároveň aj nesúlad so zásadou rovnakého zaobchádzania obsiahnutou v čl. 12 ods. 1 ústavy, t. j. sám konštatoval, že posudzovaná právna úprava ohľadom výšky funkčného príplatku sudcov špeciálneho súdu je voči ostatným sudcom diskriminačná. Súd prvej inštancie zároveň správne na daný prípad žalobcu, ako vtedajšieho prokurátora všeobecnej prokuratúry, aplikoval východiská z predmetného nálezů vo vzťahu k prokurátorom Úradu špeciálnej prokuratúry v spornom období, kedy prokurátori Úradu špeciálnej prokuratúry mali nárok na funkčný príplatek vo výške šesťnásobku priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok a konštatoval, že u žalobcu došlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania pri odmeňovaní. Odvolací súd pripustil a súhlasil s názorom, že v určitých prípadoch zásahov nie je potrebné osobitne dokazovať utrpenú fyzickú alebo psychickú ujmu (napr. psychické strádanie v prípade úmrtia blízkej osoby alebo psychické a fyzické utrpenie v prípade nezákonnej väzby), v zásade však ide o také zásahy do práv a slobôd fyzickej osoby, pri ktorých zo samotnej povahy tohto zásahu automaticky vyplýva následok v podobe psychickej alebo fyzickej ujmy. Avšak zdôraznil, že aj v týchto prípadoch sa vyžaduje, aby žalobca ako poškodená osoba konkrétnymi skutkovými tvrdeniami ozrejmla, akým spôsobom sa u nej prejavila ujma a v čom konkrétne spočívala.

2.2. Podľa odvolacieho súdu žalobca v danom spore iba všeobecnými tvrdeniami uviedol, že sa jeho dôstojnosť a vážnosť v spoločnosti (predovšetkým v odbornej verejnosti) značne znížila, nakoľko vznikol dojem o nedostatku jeho odborných kvalít, dostatočného vzdelania a praxe a verejnosti bola podsúvaná skorumpovanosť, nedostatok nestrannosti, existencia väzieb na podsvetie a mocenské štruktúry prokurátorov všeobecných prokuratúr. Pokiaľ žalobca argumentoval rozhodnutím ESEP vo veci Hulea proti Rumunsku, ktorý vytkol vnútroštátnym súdom prílišný formalizmus v prípade, ak vyžadujú preukázanie nemajetkovej ujmy dôkazmi o vonkajších prejavoch fyzického alebo psychického utrpenia, je potrebné konštatovať, že žalobca v žalobe neuviedol žiadne skutkové tvrdenia o ujme vo forme fyzického alebo psychického utrpenia. Nemožno opomenúť skutočnosť, že v prevažnej väčšine judikovaných prípadov diskriminácie (porušenia zásady rovnakého zaobchádzania) išlo o zásah priamo smerovaný voči konkrétnemu poškodenému, čo nie je prípad žalobcu (porušenie zásady rovnakého zaobchádzania sa týkalo plošne všetkých sudcov a prokurátorov všeobecných súdov a prokuratúr). O to viac, podľa názoru odvolacieho súdu, bolo potrebné jednak uviesť konkrétne skutkové tvrdenia o spôsobenej ujme a túto ujmu aj preukázať. Navyiac v prípade zníženia vážnosti v spoločnosti ide o takú kategóriu ujmy, ktorú je možné objektivizovať dôkazmi o vonkajších prejavoch (nejde len o subjektívny pocit, ale aj o objektívnu skutočnosť, že si poškodenú osobu niekto prestal vážiť tak ako pred zásahom). Berúc do úvahy vyššie uvedené, odvolací súd konštatoval, že žalobca v prípade nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch neunesol nielen dôkazné bremeno, ale v dostatočnom rozsahu ani bremeno tvrdenia. Súd prvej inštancie preto správne postupoval, ak nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch zamietol.

2.3. Odvolací súd poukázal, že zo zoznamu preberaných právne záväzných aktov Európskej únie antidiskriminačného zákona vyplýva, že do predmetného zákona boli prevzaté nasledovné smernice: Smernica Rady č. 2000/43/ES, Smernica Rady č. 2000/78/ES, Smernica Rady č. 2004/113/ES a Smernica EP a Rady č. 2006/54/ES. V súvislosti s argumentáciou odvolateľa o potrebe tzv. eurokonformného výkladu vnútroštátneho práva, konkrétne § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona s ohľadom na znenie a účel vyššie uvedených smerníc, uviedol, že v súčasnom práve Európskych spoločenstiev možno hovoriť v súvislosti s priamym účinkom smerníc iba v zmysle vertikálneho

priameho účinku. Horizontálny priamy účinok je príznačný pre nariadenia a zmluvy a znamená to, že tieto akty môžu upravovať nielen práva jednotlivcov, ale stanoviť im aj povinnosti. Naproti tomu smernice môžu mať priamy účinok iba vertikálny, teda v smere od jednotlivca k štátu. Smernica sama osebe nemôže ukladať jednotlivcom povinnosti a na smernicu sa nemožno odvolávať proti jednotlivcovi. Pokiaľ ide o tzv. nepriamy účinok smerníc, táto zásada stanovuje, že národné súdy majú vykladať a aplikovať vnútroštátne predpisy (nielen vykonávacie) v súlade s požiadavkami práva Spoločenstva, a to v rozsahu, v akom to vnútroštátne právo dovoľuje. Vnútroštátne súdy teda musia skúmať, či môžu normu práva Európskej únie transponovanú určitým zákonom vykladať eurokonformne. Tento nepriamy účinok smernice nie je absolútny - eurokonformný výklad zákona nemôže nahradiť výslovné znenie zákona; v opačnom prípade by išlo o výklad contra legem.

2.4. Odvolací súd zdôraznil, že smernice explicitne neupravujú predpísaný spôsob odškodnenia osôb poškodených porušením zásady rovnakého zaobchádzania, iba ukladajú členským štátom povinnosť zabezpečiť také opatrenia, ktoré poskytnú obetiam porušenia diskriminácie skutočnú a účinnú náhradu alebo nápravu, ako aj povinnosť zabezpečiť také sankcie, ktoré sú účinné, primerané a odstrašujúce. Vnútroštátnym poriadkom upravená problematika ochrany pred diskrimináciou (§ 9 antidiskriminačného zákona) jednoznačne, bez akýchkoľvek pochybností jasne vymedzuje možnosť domáhať sa svojich práv každej osobe, ktorá sa cíti dotknutá na svojich právach v súvislosti s nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania. Zároveň vymedzuje spôsoby nápravy, ktorých sa môže dotknutá osoba domáhať, a to s ohľadom na charakter zásahu a intenzitu vzniknutej ujmy. Antidiskriminačný zákon v § 9 ods. 2 a 3 umožňuje domáhať sa upustenia od konania, ktoré je v rozpore so zásadou rovnakého zaobchádzania, napravenie protiprávneho stavu, poskytnutie primeraného zadosťučinenia a v prípade, ak je primerané zadosťučinenie nedostatočné, aj náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Výklad tohto ustanovenia tak, ako to navrhuje odvolateľ, by bol nepochybne výkladom contra legem, čo nie je prípustné. Pokiaľ odvolateľ argumentoval článkami smerníc, ktoré upravujú požiadavku na účinné, primerané a odstrašujúce sankcie, odvolací súd opierajúc sa o citované ustanovenia smerníc konštatoval, že tieto (a ani žiadne iné ustanovenia smerníc) neobsahujú žiadne povinnosti pre členské štáty, ktoré by akýmkoľvek spôsobom určovali konkrétne spôsoby nápravy protiprávneho stavu pri porušení zásady rovnakého zaobchádzania, prípadne by uprednostňovali náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch pred inými spôsobmi nápravy, alebo by priamo stanovovali náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch ako automatický spôsob odškodnenia postihnutej osoby. Naopak z uvedených ustanovení smerníc vyplýva požiadavka na primeranosť sankcií a dodržanie princípu proporcionality, ktorej splnenie sa plne prejavilo v znení § 9 antidiskriminačného zákona. Požiadavka na účinné, primerané a odstrašujúce sankcie nemôže byť vykladaná takým extenzívnym spôsobom, na základe ktorého by bolo možné dospieť k záveru, že úprava prostriedkov nápravy v § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona je v priamom rozpore s touto požiadavkou a nezabezpečuje effet utile smerníc. V žiadnom prípade nemožno vyvodiť, že ustanovenia smerníc o účinných, primeraných a odstrašujúcich sankciách bráni takej úprave spôsobov nápravy porušenia zásady rovnakého zaobchádzania, ktoré je závislé od charakteru a intenzity vzniknutej ujmy. Inak povedané, povinnosť zabezpečiť účinné, primerané a odstrašujúce sankcie neznamena ustanovenie a ukládanie akýchkoľvek sankcií bez ohľadu na ich primeranosť, t. j. bez ohľadu na závažnosť spôsobenej ujmy. Odvolací súd sa s ohľadom na vyššie uvedené nestotožnil s argumentáciou odvolateľa a nevyhovel jeho žiadosti predložiť Súdnu dvoru EÚ navrhovanú prejudiciálnu otázku a za týmto účelom konanie prerušil.

2.5. Vzhľadom k zisteniu odvolacieho súdu opierajúc sa o citované ustanovenia medzinárodných dohôrov (body 47. až 51. rozsudku odvolacieho súdu), že ani tieto medzinárodné dohovory neobsahujú žiadne ustanovenia, ktoré by ukladali členským štátom upraviť predpísaným spôsobom prostriedky nápravy pri porušení zásady rovnakého zaobchádzania a zo žiadnych ich ustanovení nemožno pre vnútroštátnu úpravu vyvodiť povinnosť uloženia sankcie v podobe náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch bez ďalšieho, odvolací súd nevyhovel odvolateľovi ani pokiaľ ide o návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov a s tým spojený návrh na prerušenie konania.

2.6. Pokiaľ išlo o odvoláciu námietku týkajúcu sa zamietnutia nároku na uloženie povinnosti žalovanej vydať vnútrorezortný predpis zaručujúci rovnosť zamestnancov a prokurátorov, odvolací súd

konštatoval, že primárnym dôvodom zamietnutia tohto žalobného nároku zo strany prvoinštančného súdu bol fakt, že sporné ustanovenie § 98a zákona č. 154/2001 Z. z., ktoré upravuje výšku funkčného príplatku pre prokurátorov Úradu špeciálnej prokuratúry, bolo nakoniec s účinnosťou od 17. júla 2009 zmenené, pričom z dôvodovej správy k novele vyplýva, že sa tak stalo s poukazom na nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 17/08, s ktorým záverom sa odvolací súd stotožnil.

2.7. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a § 396 ods. 1 CSP a v odvolacom konaní úspešnej žalovanej nepriznal proti neúspešnému žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania zohľadňujúc skutočnosť, že jej žiadne trovy v odvolacom konaní nevznikli.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. e) a f) CSP (rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, resp. súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces) a z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP.

3.1. Vo vzťahu k porušeniu svojich procesných práv v zmysle § 420 písm. f) CSP namietal nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý sa podľa názoru žalobcu nezaoberal jeho odvolacou argumentáciou. Žalobca poukázal na skutočnosť, že krajský súd v napadnutom rozsudku nereagoval na námietky žalobcu, že možnosti uloženia sankcií prvoinštančným súdom z dôvodu diskriminácie pri odmeňovaní sú neprístupné, a teda nemajú ani žiaden odradzujúci účinok. Súd nereagoval ani na námietky žalobcu k povinnosti žalovanej prijať interný predpis za účelom prevencie a ochrany pred diskrimináciou. Žalobca ďalej tvrdil, že v spore v konaní pred vnútroštátnym súdom sa svojím výkladom práva spoločenstva nepodieľal komunitárny sudca, hoci tento výklad bol nevyhnutný na rozhodnutie vo veci samej, preto súd bol v tejto časti konania pred ním nesprávne obsadený (§ 420 písm. e) CSP), preto namietol, že došlo k porušeniu čl. 48 ods. 1 ústavy, a teda k porušeniu jeho základného práva na zákonného sudcu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie upravené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Napokon žalobca tvrdil, že krajský súd nevykonal ústavne konformný výklad právnej normy, ani nevysvetlil, prečo považuje bez ďalšieho právnu normu za ústavne súladnú, ale ani sa nestotožnil s návrhom žalobcu. Došlo tým k porušeniu jeho základného práva na spravodlivé súdne konanie upravené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, čl. 46 ods. 1 ústavy a k porušeniu jeho základného práva na zákonného sudcu upravené v čl. 48 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie upravené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

3.2. Vo vzťahu k právnenému posúdeniu sporu, pri ktorom sa mal odvolací súd odkloniť od ustálenej praxe (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) vymedzil dve otázky. V prvej otázke (časť IIIaa. dovolania) odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe ESLP pri posudzovaní otázky preukázania vzniku a existencie nemajetkovej ujmy považoval dovolateľ za nesprávny právny záver súdu, že neuniesol dôkazné bremeno týkajúce sa vzniku a existencie nemajetkovej ujmy z dôvodu diskriminácie pri odmeňovaní, pričom tvrdil, že nemajetková ujma z dôvodu diskriminácie v odmeňovaní vzniká samotným konštatovaním súdu, že k diskriminácii došlo a nevyžaduje dôkazy o vonkajších prejavoch fyzického alebo psychického utrpenia. Krajský súd sa týmto riešením právnej otázky odklonil od právnych záverov ESLP vyslovených vo veci č. 33411/05 - Hulea proti Rumunsku. Pri druhej otázke (časť IIIab. dovolania), či v právnom poriadku SR boli zavedené pravidlá, ktoré by stanovili opatrenia upravujúce otázku, že z dôvodu aktu diskriminácie sa poškodenej osobe poskytne náhrada škody pokrývajúca spôsobenú ujmu v plnom rozsahu, považoval dovolateľ za nesprávny právny záver krajského súdu, že zo smerníc Rady EÚ nevyplývajú žiadne povinnosti pre členské štáty, ktoré by akýmkoľvek spôsobom určovali konkrétne spôsoby nápravy protiprávneho stavu pri porušení zásady rovnakého zaobchádzania, prípadne by uprednostňovali náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch pred inými spôsobmi nápravy, alebo by priamo stanovovali náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch ako automatický spôsob odškodnenia postihnutej osoby, pričom žalobca tvrdí, že sankcie ukladané na základe antidiskriminačného zákona nie sú účinné, primerané ani odstrašujúce, nakoľko súd v prejednávanej veci napriek konštatovaniu, že k diskriminácii došlo, žiadnu sankciu neuložil. Dovolateľ konštatoval, že krajský súd sa odklonil od ustálenej

rozhodovacej praxe ESD, nakoľko ak sankcie za akt diskriminácie neboli v prejednávanej veci uložené žiadne, nemožno hovoriť, že sú účinné, primerané alebo odstrašujúce. Podľa dovolateľa súdy nižšej inštancie mali upustiť od aplikácie § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona.

3.3. Pri uplatnení dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP žalobca vymedzil dve otázky, ktoré mal odvolací súd nesprávne právne posúdiť. V prvej otázke (časť IIIb. a nasl. dovolania), či z medzinárodných dohovorov, ktorými je Slovenská republika viazaná, možno pre vnútroštátnu úpravu vyvodiť povinnosť uloženia sankcie v podobe náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, za nesprávne považoval dovolateľ právne posúdenie súdu, že zo žiadnych ustanovení citovaných dohovorov, ktorými je Slovenská republika viazaná, nemožno pre vnútroštátnu úpravu vyvodiť povinnosť uloženia sankcie v podobe náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, pričom žalobca tvrdí, že povinnosť priznať primerané zadostučinenia a náhradu škody, ktorú utrpela poškodená osoba, vyplýva z Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (k tomu vid' Všeobecný komentár č. 20 Výbor pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva pod názvom „Nediskriminácia v oblasti hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv“), Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie (k tomu vid' rozhodnutie Výboru na odstránenie rasovej diskriminácie č. 56/2014 zo 4. decembra 2015), ako aj Medzinárodného dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím (k tomu vid' Všeobecný komentár č. 6 (2018) o rovnosti a nediskriminácii k čl. 2 ods. 2). V druhej otázke (časť IIIc. dovolania) ohľadom povinnosti žalovanej vydať interný predpis za účelom prevencie a ochrany pred diskrimináciou, považoval dovolateľ za nesprávne právne posúdenie záver odvolacieho súdu, že primárnym dôvodom zamietnutia žalobného nároku (povinnosť vydať interný predpis za účelom prevencie a ochrany pred diskrimináciou) zo strany prvoinštančného súdu bol fakt, že sporné ustanovenie § 98a zákona č. 154/2001 Z. z., ktoré upravuje výšku funkčného príplatku pre prokurátorov Úradu špeciálnej prokuratúry, bolo nakoniec s účinnosťou od 17. júla 2009 zmenené, pričom za správne riešenie považuje žalobca také právne posúdenie, v ktorom by krajský súd konštatoval, že prvoinštančný súd bol povinný uložiť žalovanej povinnosť vydať interný predpis, ktorý by u žalovanej zabezpečoval prevenciu a ochranu pred diskrimináciou. Uviedol, že došlo k porušeniu ustanovení § 2 ods. 1 a 13 antidiskriminačného zákona.

3.4. Na základe týchto skutočností dovolateľ navrhol, aby najvyšší súd:

- a) podľa § 162 ods. 1 Civilného sporového poriadku konanie prerušil a podľa § 162 ods. 1 písm. c) Civilného sporového poriadku podal návrh na začatie prejudiciálneho konania pred Súdnym dvorom Európskej únie, pričom navrhol aj znenie prejudiciálnej otázky; alebo
- b) podľa § 162 ods. 1 Civilného sporového poriadku konanie prerušil a podľa § 162 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku podal návrh ústavnému súdu na začatie konania o súlade právnych predpisov, pretože ustanovenie § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona je v rozpore s označenými ustanoveniami medzinárodných dohovorov; alebo
- c) upustil od aplikácie ustanovenia § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona.

Zároveň žiadal vydať rozsudok, ktorým najvyšší súd napadnuté rozhodnutie krajského súdu zruší a vec vráti krajskému súdu na nové prejednanie a rozhodnutie s priznaním mu 100 % trov dovolacieho konania.

4. Žalovaná sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadřila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu, ako aj jeho procesné návrhy treba zamietnuť, pretože nie sú dôvodné.

6. Najvyšší súd v prvom rade skúmal dôvodnosť návrhu žalobcu na prerušenie dovolacieho konania, pričom dospel k názoru, že ani jedna z alternatív navrhovaná žalobcom nie je dôvodná, nakoľko v predmetnom spore nie je daný ani dôvod na prerušenie konania podľa § 162 ods. 1 písm. b), ani § 162 ods. 1 písm. c) CSP v spojení s ustanovením § 438 ods. 1 CSP.

6.1. Podľa ustanovenia § 162 ods. 1 CSP súd konanie preruší, ak a) rozhodnutie závisí od otázky, ktorú nie je v tomto konaní oprávnený riešiť, b) pred rozhodnutím vo veci dospel k záveru, že sú splnené podmienky na konanie o súlade právnych predpisov; v tom prípade podá Ústavnému súdu Slovenskej republiky návrh na začatie konania, c) podal návrh na začatie prejudiciálneho konania pred Súdnym dvorom Európskej únie podľa medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná; uznesenie o návrhu na začatie prejudiciálneho konania súd bezodkladne doručí ministerstvu spravodlivosti.

6.2. Pokiaľ ide o návrh na prerušenie konania podľa ustanovenia § 162 ods. 1 písm. b) CSP sa dovolací súd oboznámil s predmetnými ustanoveniami medzinárodných zmlúv, resp. dohovorov, ktorými je Slovenská republika viazaná, a nezistil, že by ustanovenia antidiskriminačného zákona, najmä ustanovenia § 9 ods. 3, boli v rozpore s predmetnými ustanoveniami medzinárodných zmlúv, ako ich cituje žalobca. Naopak antidiskriminačný zákon vznikol aj pre potreby naplnenia záväzkov z týchto medzinárodných zmlúv v oblasti boja proti diskriminácii a samotné ustanovenie § 9 garantuje právnu ochranu a konanie vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania a dopĺňa právo diskriminovanej osoby na kompenzáciu, odškodnenie, náhradu, rehabilitáciu, záruky, verejné ospravedlnenie a záruky, že sa podobné konanie nebude opakovať ako to požaduje čl. 2 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach. Obdobný záver nadobudol dovolací súd, aj pokiaľ ide o zvyšné dve medzinárodné zmluvy, na rozpor s ktorými poukázal žalobca. Navyše podľa dovolacieho súdu prejednávanej veci nejde ani o rasovú diskrimináciu, ani o práva osôb so zdravotným postihnutím. Na základe uvedeného dovolací súd nedospel k záveru (R 53/1999), že predmetné ustanovenie antidiskriminačného zákona je v rozpore s medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná, a preto tomuto návrhu na prerušenie dovolacieho konania nevyhovel. Pokiaľ ide o ustanovenie čl. 14 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd tento nestanovuje žiadny prostriedok nápravy porušenia zákazu diskriminácie, ktorý by mala prijať zmluvná strana a nie je dovolaciemu súdu jasné, akým spôsobom by malo byť ustanovenie § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona v rozpore s týmto ustanovením. Rovnaký záver platí aj pokiaľ dovolateľ namieta rozpor uvedeného ustanovenia antidiskriminačného zákona s čl. 21 ods. 1 Charty základných práv EÚ. Bez významu v tomto je údajné „spojenie“ tohto článku s ustanoveniami smerníc. Údajný nesúlad antidiskriminačného zákona a smernice je predpokladom prerušenia konania v zmysle ustanovenia § 162 ods. 1 písm. c) CSP. Vzhľadom k obsahu dovolania sa dovolací súd takýmto návrhom pokiaľ ide o Smernicu Rady č. 2000/78/ES, ktorá stanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani, zaoberá v ďalšom texte, pričom jeho závery sa vzhľadom k takmer rovnakej textácii týkajú aj čl. 15 Smernice č. 2000/43, čl. 14 Smernice č. 2004/113/ES a čl. 25 Smernice č. 2006/54/ES.

6.3. Rovnako ako v predchádzajúcom bode dovolací súd nevyhovel ani návrhu na prerušenie konania podľa ustanovenia § 162 ods. 1 písm. c) CSP.

6.3.1. Ustanovenie § 162 ods. 1 písm. c) CSP (ktoré v spojení s § 438 CSP primerane platí aj pre dovolacie konanie) ukladá súdu povinnosť prerušiť konanie vtedy, ak rozhodol, že požiada Súdny dvor Európskej únie o rozhodnutie o predbežnej otázke podľa medzinárodnej zmluvy, t. j. ak dospel k záveru, že je potrebné podať výklad komunitárneho práva, ktorý je rozhodujúci pre riešenie v danej veci. Zmyslom riešenia predbežnej otázky je zabezpečiť jednotný výklad komunitárneho práva, ak prichádza do úvahy jeho aplikácia v prejednávanej veci.

6.3.2. K otázke povinnosti vnútroštátneho súdneho orgánu predložiť predbežnú otázku Súdnemu dvoru Európskej únie podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie sa na základe predbežnej otázky položenej Corte suprema Cassazione vyjadril Súdny dvor Európskej únie v rozsudku CILFIT, C - 283/81 publikovanom v Zbierke rozhodnutí Súdného dvora EÚ (ECR), str. 3415. V tomto rozhodnutí uviedol, že čl. 177 tretí odsek Zmluvy EHS (teraz čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie) sa má vykladať v tom zmysle, že súd proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva, je povinný obrátiť sa na Súdny dvor, ak sa v spore pred týmto súdom položí

otázka týkajúca sa práva Spoločenstva s výnimkou prípadov, keď skonštatuje, že položená otázka nie je relevantná alebo Súdny dvor už podal výklad sporného ustanovenia Spoločenstva, alebo že správne uplatnenie práva Spoločenstva je také jednoznačné, že neexistujú o tom rozumné pochybnosti, pričom existenciu tejto možnosti treba posúdiť na základe charakteristík práva Spoločenstva, osobitných ťažkostí spojených s jeho výkladom a nebezpečenstva rozdielnej judikatúry v rámci Spoločenstva.

6.3.3. V preskúmvanej veci dovolateľ navrhol predložiť Súdnemu dvoru Európskej únie prejudiciálnu otázku: „Ustanovenia Smernice Rady č. 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá stanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolanií sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia právnej úprave členského štátu, akou je právna úprava v spore vo veci samej, ktorá podmieňuje pri nedodržaní zásady rovnakého zaobchádzania domáhať sa aj náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, aby poškodená osoba preukázala, že bola značným spôsobom znížená jej dôstojnosť, spoločenská vážnosť alebo spoločenské uplatnenie, keďže sa nezdá, že by uvedená právna úprava bola primeraná, či potrebná na dosiahnutie legitímneho cieľa, ktorý sleduje, bod 35 a čl. 17 Smernice Rady č. 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolanií.“

6.3.4. Podľa ustanovenia čl. 17 Smernice Rady č. 2000/78/ES, ktorá stanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolanií členské štáty ustanovia pravidlá ukladania sankcií za porušenie vnútroštátnych ustanovení prijatých podľa tejto smernice a vykonajú všetky opatrenia potrebné na ich uplatňovanie. Sankcie, ktorých súčasťou môže byť náhrada za ujmu pre obeť, musia byť účinné, primerané a odstrašujúce. Členské štáty oznámia tieto ustanovenia Komisii najneskôr do 2. decembra 2003 a bezodkladne všetky neskoršie zmeny a doplnky, ktoré majú na ne vplyv. Podľa odôvodnenia čl. 35 Smernice č. 2000/78/ES členské štáty by mali zabezpečiť účinné, primerané a odstrašujúce sankcie pre prípad porušenia záväzkov podľa tejto smernice.

6.3.5. To, že sa v konaní pred súdom poslednej inštancie vyskytne prvok únieového práva akokoľvek relevantný pre daný spor, neznamená ipso facto povinnosť takéhoto súdu začať konanie o predbežnej otázke. Môžeme teda konštatovať, že rozoberané podmienky obligatornosti konania o predbežnej otázke nie sú bezvýnimčné a sú sústavne dokresľované judikatúrou Súdneho dvora EÚ. (LÖWY, Alexandra, ŠTEVČEK, Marek. § 162 [Dôvody na obligatorne prerušenia konania]. In: ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana, BARICOVÁ, Jana, MESIARKINOVÁ, Soňa, BAJÁNKOVÁ, Jana, TOMAŠOVIČ, Marek a kol. Civilný sporový poriadok. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 672.). S istým zjednodušením možno povedať, že citované rozhodnutie vo veci CILFIT zosumarizovalo dovtedajšiu judikatúru a vytýčilo jej vývoju smer na desaťročia dopredu tak, že vymedzilo v zásade tri výnimky z obligatornosti predkladania predbežných otázok súdom poslednej inštancie. Prvou je irelevantnosť otázky ku konaniu samotnému, druhou je tzv. doktrína *acte éclairé* (prípady existencie ustálenej judikatúry k tejto otázke, prípadne existencia konkrétneho rozhodnutia Súdneho dvora EÚ k identickej otázke) a tretou je tzv. doktrína *acte clair* (výklad, či adekvátna aplikácia únieového práva je natoľko zrejímá a zjavná, že nie je potrebné do rozhodnutia veci zapájať Súdny dvor EÚ žiadosťami o výklad).

6.3.6. Podstatou dovolateľom navrhutej prejudiciálnej otázky je nesúlad ustanovenia § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona, ktorý upravuje možnosť domáhať sa pri antidiskriminačných žalobách nemajetkovej ujmy s cieľmi, ktoré sleduje čl. 17 a bod 35. Smernice č. 2000/78/ES. Podľa názoru dovolacieho súdu tento návrh žalobcu nie je dôvodný.

6.3.7. V zmysle predmetného článku členské štáty musia zaviesť účinné, primerané a odrádzajúce sankcie uplatniteľné v prípade porušenia vnútroštátnych ustanovení, ktorými sa zakazuje diskriminácia, v súlade s predmetnými smernicami. V smerniciach (okrem Smernice č. 2000/78/ES, a j Smernica č. 2000/43; Smernica č. 2004/113/ES a čl. 2 5 Smernice č. 2006/54/ES s predmetom sporu vecne nesúvisia, i keď je textácia rovnaká a závery pre nich platia rovnako) sa nestanovujú konkrétne opatrenia a členským štátom sa umožňuje rozhodnúť o vhodných prostriedkoch nápravy na dosiahnutie sledovaných cieľov. Súdny dvor Európskej únie vydal usmernenie o tom, ako vykladať právne požiadavky týkajúce sa sankcií, a to najmä v týchto súvislostiach: a) prostriedky nápravy musia: 1/

dodržiavať zásadu proporcionality, 2/ zaručiť skutočnú a účinnú súdnu ochranu a 3 / zabezpečiť skutočne odrádzajúci účinok a zamedziť ďalšej diskriminácii; to zahŕňa uloženie sankcií aj v prípade, že neexistuje identifikovateľná obeť; b) akákoľvek peňažná náhrada: 1/ musí byť primeraná vo vzťahu k spôsobenej ujme, 2/ nesmie podliehať vopred určenej hornej hranici a 3/ sankciu, ktorá je iba symbolická, nemožno považovať za dostatočnú (SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE z 19. marca 2021 COM (2021) 139 final o uplatňovaní Smernice Rady č. 2000/43/ES, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod (smernica o rasovej rovnosti) a Smernice Rady č. 2000/78/ES, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani (smernica o rovnakom zaobchádzaní v zamestnaní) {SWD (2021) 63 final}). Uvedené kritériá zhrnul Súdny dvor (v súlade s dovtedajšou judikatúrou) v rozsudku z 31. mája 2013 vo veci Asociația Accept (C-81/12, ECLI:EU:C:2013:275). Požiadavka posudzovania značného zníženia dôstojnosti žalobcu, jeho spoločenskej vážnosti alebo spoločenského uplatnenia pri „sankcionovaní“ diskriminujúceho subjektu (v danom prípade žalovaná) vyplýva zo zásady proporcionality a primeranosti samotného ukladania sankcií v zmysle predmetnej smernice. Je vyjadrením zásady, aby uložené „sankcie“ boli primerané k spôsobenej ujme, preto je namieste, aby súd pri jej určení, keď ju žiada žalobca, skúmal okolnosti jej vzniku, ktoré vychádzajú okrem iného zo zníženia dôstojnosti žalobcu, jeho spoločenskej vážnosti alebo spoločenského uplatnenia. Keďže judikatúra Súdneho dvora konštantne stanovuje potrebu dodržiavania zásady proporcionality, nebolo potrebné predkladať vec na posúdenie prejudiciálnej otázky, pretože táto otázka (aplikácia zásady proporcionality pri ukladaní sankcií v zmysle čl. 17 Smernice č. 2000/78/ES) je jednoznačne v judikatúre Súdneho dvora vyriešená (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 6. novembra 2003, Lindqvist, C-101/01, Zb. s. I-12971, body 87 a 88, ako aj z 5. júla 2007, Ntíonik a Pikoulas, C-430/05, Zb. s. I-5835, bod 53), preto dovolací uplatňujúci zásadu acte éclairé predmetný návrh na prerušenie konania zamietol. Zároveň je primeranosť „sankcií“ zakotvená priamo v ustanoveniach, ktorých výkladu s a žalobca domáha, takže z pohľadu dovolacieho súdu ani súlad požiadavky tvrdiť a preukázať okolnosti vzniku ujmy žalobcu nie sú v rozpore s predmetnými ustanoveniami európskych smerníc.

6.4. Keďže z dôvodov vyššie uvedených nebolo potrebné zo strany najvyššieho súdu prerušiť dovolacie konanie, dovolací súd návrhy žalobcu na prerušenie konania zamietol a ďalej sa zaoberal samotným obsahom dovolania a dôvodmi prípustnosti tak, ako ich žalobca uplatnil.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 CSP (prípustnosť dovolania pre vady zmätočnosti) a § 421 CSP (prípustnosť dovolania pre riešenie právnej otázky).

8. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak podľa písm. e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, ak podľa písm. f) CSP súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8.1. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Žalobca vyvodzujúci prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietal nedostatočné odôvodnenie (nepreskúmateľnosť) rozsudku odvolacieho súdu, keď odvolací súd sa nezaoberal odvolacou argumentáciou žalobcu.

10. K námietkam žalobcu týkajúcim sa nepreskúmateľnosti dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu treba uviesť, že právo na istú kvalitu súdneho konania, ktorého súčasťou je aj právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Z judikatúry ESĽP, aj z rozhodnutí ústavného súdu vyplýva, že základné právo

podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový (skutočný) stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nepopierajú zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, nie sú svojvoľné (arbitrárne), neudržateľné, ani prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov.

10.1. Ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane zdôraznil, že nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa má uskutočňovať aj v ústavnom a zákonom procesnoprávnom rámci, ktorý predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí rovnako ako závery, ku ktorým na ich základe dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (IV. ÚS 1/2002, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09, I. ÚS 501/11).

10.2. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993, Sériá A, č. 254-B, str. 49, § 30). Inak povedané, judikatúra EŠLP nevyžaduje, aby na každý argument účastníka konania, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07).

11. Vo svetle vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu napadnutý dovolaním žalobcu spĺňa kritériá pre odôvodnenie rozhodnutia v zmysle § 220 ods. 2 CSP, preto ho nemožno považovať za nepreskúmateľný, neodôvodnený, či zjavne arbitrárny (svojvoľný). Z odôvodnení rozhodnutí obidvoch súdov nižšej inštancie (rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom okresného súdu), chápaných v ich organickej jednote ako celok (I. ÚS 259/2018) je dostatočne zrejmé, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil súd prvej inštancie, ako ich posudzoval odvolací súd a aké závery zaujal k jeho právnemu posúdeniu. V odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd prijaté rozhodnutie náležite vysvetlil. Odôvodnenie jeho rozsudku zodpovedá aj základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia, vyplýva z neho vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť. Odvolací súd sa stručným, ale dostatočným spôsobom vysporiadal s relevantnými odvolacími námietkami odvolateľa. Argumentácia odvolacieho súdu je koherentná a jeho rozhodnutie konzistentné. Závery, ku ktorým odvolací súd dospel, sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť. Dovolací súd pripomína, že odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Dovolateľ v dovolaní neuvádza relevantné skutočnosti, ktoré by neboli zistené a vyhodnotené v základnom konaní.

12. Odvolací súd tiež zrozumiteľne objasnil, z akého dôvodu mal v preskúmvanej veci za to, že žalobca nepreukázal a najmä ani netvrdil, že v jeho prípade došlo k zníženiu dôstojnosti a vážnosti v spoločnosti značným spôsobom, keďže nepreukázal, že na jeho strane došlo k takým následkom porušenia zásady rovnakého zaobchádzania, ktoré by umožňovali priznať mu nemajetkovú ujmu v peňažnej forme,

nakoľko nepreukázal skutočnosť, že by došlo k zníženiu jeho dôstojnosti alebo vážnosti v spoločnosti alebo odborných kruhoch, pričom iba jeho samotné len všeobecné tvrdenia, ako aj pocity o tom, že v odbornej verejnosti vznikol dojem, že ako prokurátor všeobecnej prokuratúry nemá odborné i morálne kvality, dostatočné vzdelanie a spoľahlivosť oproti sudcom Špeciálneho súdu a verejnosti bola podsúvaná skorumpovanosť, nedostatok neustrannosti, existencia väzieb na podsvetie a mocenské štruktúry prokurátorov všeobecných prokuratúr, neznamenajú, že došlo k vzniku a preukázaniu nemajetkovej ujmy a nároku na jej náhradu v zmysle § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona, v zmysle ktorého náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a všetky okolnosti, za ktorých došlo k jej vzniku. Napokon žalobca ani nepreukázal, z akého dôvodu poskytnutie primeraného zadosťučinenia nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 17/08 nebolo postačujúce, keď nástroje sanácie diskriminácie sú v antidiskriminačnom zákone formulované hierarchicky a poskytnutie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je možné len vtedy, ak primerané zadosťučinenie (nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 17/08) nebolo postačujúce na zhojenie následkov diskriminácie a zároveň došlo k značnému zníženiu dôstojnosti, spoločenskej vážnosti alebo spoločenského uplatnenia diskriminovanej osoby.

12.1. Námietky žalobcu, že možnosti uloženia sankcií z dôvodu diskriminácie pri odmeňovaní sú neprístupné a nemajú odrazujúci účinok neboli pre meritórne rozhodnutie vo veci podstatné (dovolací súd tu odkazuje na tú časť tohto rozhodnutia, ktorá sa zaoberá riešením právnych otázok, ktoré vymedzil dovolateľ, najmä v bodoch 26. až 27.1.). Odvolací súd primárne založil svoje rozhodnutie na posúdení otázky povinnosti tvrdenia žalobcu o tom, či a k akej ujme na jeho osobe došlo. Dovolací súd však pripomína celkový kontext rozhodnutia odvolacieho súdu, ale aj tohto rozsudku, že nemožno hovoriť, že by požiadavka tvrdiť a preukazovať okolnosti vzniku ujmy diskriminovanej osoby mala znamenať, že by „sankčný mechanizmus“ stanovený antidiskriminačným zákonom bol nedostatočný. Práve naopak obsahom požiadavky na sankcie vyplývajúcej z európskych predpisov, príp. medzinárodných dohovorov, ktorých znenia sa v celom konaní žalobca domáha, je primeranosť ukladanej sankcie (ale i autonómie štátu pri jej určení) a dodržanie princípu proporcionality (pozri bod 45. rozsudku odvolacieho súdu). Práve táto požiadavka proporcionality v sebe obsahuje potrebu tvrdiť a preukazovať ujmu poškodenej (diskriminovanej) osoby tak, aby výška uloženej sankcie zodpovedala (bola primeraná) okolnostiam vzniknutej ujmy na strane diskriminovanej osoby (v danom prípade žalobcu) a bola voči oboj stranám „škodcoví“ i „poškodenému“ spravodlivá.

13. K povinnosti vydať interný predpis sa odvolací súd vyjadril v bode 53. odôvodnenia svojho rozsudku, naviac odkazuje dovolací súd opätovne na tú časť tohto rozhodnutia, ktorá sa zaoberá riešením právnych otázok, ktoré vymedzil dovolateľ (bod 29. a nasl.), pričom zdôrazňuje, že § 13 antidiskriminačného zákona, ani čl. 16 Smernice rady č. 2000/43/ES nestanovujú povinnosť žalovanej vydať interný predpis. Antidiskriminačný zákon hovorí iba o povinnosti subjektov, medzi ktoré by mohla patriť žalovaná, dať do súladu interné predpisy s antidiskriminačným zákonom. Splnenie takejto povinnosti žalobca vo formuláciách výroku nežiadal, naviac platové pomery prokurátorov sú upravené zákonom a ich zmena nemôže byť uložená štátu v civilnom konaní a v tomto smere by nebola žalovaná pasívne vecne legitimovaná. Súd prvej inštancie síce zistil, že požadovaný predpis žalovaná nevydala, avšak ani to nebolo nevyhnuté, lebo rovnako nebolo zistené, že by existujúce interné predpisy boli v rozpore so zásadou rovnakého zaobchádzania.

14. Na základe uvedeného dovolací súd konštatuje, že dovolateľom tvrdená vada nepreskúmateľosti rozhodnutia odvolacieho súdu v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP v konaní zistená nebola.

15. Pokiaľ ide o námietku nesprávneho obsadenia súdu a porušenia práva na zákonného sudcu (§ 420 písm. e) CSP), podľa odvolacieho súdu ani táto nebola opodstatnená. Vzhľadom k tomu, že dovolateľ žiadal v odvolacom i v dovolacom konaní položiť prakticky identických prejudiciálnych otázok Súdnemu dvoru a dovolací súd dospel k záveru, že to nebolo potrebné (bod 6.3. a nasl. tohto rozhodnutia), je možné vysloviť rovnaký záver i keď išlo o odvolacie konanie, a teda ani v tomto konaní neexistovali dôvody na prerušenie konania a ingerenciu sudcov Súdneho dvora do predmetného konania.

16. Rovnaký záver ako v predchádzajúcom bode platí aj pokiaľ žalobca naznačoval porušenie jeho práv tým, že odvolací súd neprerušil konanie a neobrátil sa na ústavný súd. Ako je uvedené vyššie (bod 6.2.) v predmetnej veci nevznikla potreba obrátiť sa na ústavný súd dovolaciemu súdu, keďže namietal rovnaké skutočnosti aj v odvolacom konaní, platí to aj pre tento súd a jeho povinnosť predložiť vec ústavnému súdu. Prerušiť konanie a obrátiť sa na ústavný súd možno len vtedy, ak konajúci súd dospel k záveru, že všeobecne záväzný právny predpis, ktorý sa týka veci, je v rozpore s ústavou, so zákonom alebo s medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná. K tomuto záveru musí dospieť súd, a nie účastník konania (R 53/1999). Odvolací súd k takémuto záveru opodstatnene nedospel z oprávnených dôvodov, a tak nemohol porušiť čl. 6 Dohovoru.

17. Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd uzavrel, že z obsahu spisu vrátane rozsudkov súdov nižšej inštancie nevyplýva, že vo veci rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd (§ 420 písm. e) CSP), preto dovolanie žalobcu v tejto časti ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP odmietol. Ohľadom dovolateľom neopodstatnene namietanou zmätočnosťou rozhodnutia odvolacieho súdu spočívajúcou v jeho nedostatočnom odôvodnení (nepreskúmateľnosti) a tým porušení práva dovolateľa na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP), dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie dovolateľa je v tejto časti síce prípustné, ale nie je dôvodné.

18. Dovolateľ prípustnosť podaného dovolania vyvodzoval v tejto súvislosti podľa ustanovení § 421 ods. 1 písm. a) a písm. b) CSP.

19. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

20. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod. V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

21. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

22. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

23. Uplatnenie dovolacieho dôvodu, ktorým je v zmysle citovaného ustanovenia § 421 ods. 1 CSP nesprávne právne posúdenie, predpokladá spochybnenie správnosti riešenia právnych otázok odvolacím súdom. Právnym posúdením veci je činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu v príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (quaestio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (quaestio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

23.1. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, by mal dovolateľ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, vysvetliť (a označením rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom

odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a napokon uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená.

23.2. Dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP predpokladá, že právnu otázku dovolací súd dosiaľ neriešil a je tu daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil. Základným predpokladom prípustnosti dovolania je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti doposiaľ neposudzoval právnu otázku nastolenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie veci odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí). Možno zhrnúť, že predmetné ustanovenie dopadá len na takú právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil, t. j. vysvetlil jej podstatu a uviedol súvisiace právne úvahy spolu s dôvodmi, pre ktoré zvolil práve riešenie, na ktorom založil svoje rozhodnutie a dovolací súd zároveň ešte túto právnu otázku neriešil.

24. Pre všetky procesné situácie, v ktorých ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) a písm. b) CSP pripúšťajú dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska citovaného zákonného ustanovenia môže byť pritom len otázka právna (teda v žiadnom prípade nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

24.1. Aby určitá otázka spĺňala kritérium prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP, musí ísť predovšetkým o otázku právnu (nie o otázku skutkovú), od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorá je v dovolaní vymedzená jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania. Pokiaľ nie je splnený niektorý z týchto predpokladov prípustnosti, dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné. V takomto prípade je tu bez ďalšieho dôvodu na odmietnutie dovolania a dovolací súd ďalšie podmienky prípustnosti dovolania neskúma.

24.2. Zároveň platí, že právna otázka, ktorú má dovolací súd vo svojom rozhodnutí riešiť, musí byť rozhodujúca (kľúčová) pre rozhodnutie vo veci samej, t. j. že ide o otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním (3Cdo/158/2017). Právna otázka, vyriešenie ktorej nemalo určujúci význam pre rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia (4Cdo/229/2017).

24.3. Vyššie uvedené znamená, že dovolací súd nemôže riešiť otázky, ktoré nemajú súvis s rozhodovaným sporom, resp. otázky, ktoré odvolací súd neriešil, a tak ani na nich nemohol založiť svoje rozhodnutie. Len polemika dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériám uvedeným v § 421 ods. 1 písm. a), písm. b), resp. písm. c) CSP.

25. Žalobca vo svojom mimoriadnom opravnom prostriedku vymedzil dve právne otázky, pokiaľ išlo o prípustnosť v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP a dve pokiaľ išlo o ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

26. Podstatou prvej otázky (bod 3.2. tohto rozhodnutia) je stanovenie záveru, či sa má dokazovať vznik a existencia nemajetkovej ujmy, ak bolo konštatované, že k diskriminácii došlo. Dovolateľ v tejto súvislosti poukázal na rozsudok ESLP z 2. októbra 2012 vo veci č. 33411/05 - Hulea proti Rumunsku. Podľa tohto rozhodnutia „ak vnútroštátne súdy po sťažovateľovi vyžadujú preukázanie existencie nemajetkovej ujmy, dôkazy o vonkajších prejavoch fyzického alebo psychického utrpenia, postupujú príliš formálne a zbavujú sťažovateľa nároku na náhradu, ktorú mal dostať“. Dovolateľ tvrdí, že v predmetnej súvislosti, pokiaľ došlo ku konštatovaniu porušenia zákazu diskriminácie, neťaží už žalobcu dôkazné bremeno pri preukazovaní nemajetkovej ujmy, ktorá mu mala vzniknúť. Dokazovania (a nie

tvrdenia skutkových okolností), a teda problematiky existencie dôkazného bremena sa týka aj judikatúra, ktorou svoje tézy žalobca podporil.

26.1. Odvolací súd v predmetnej súvislosti uviedol, že žalobca neunesol dôkazné bremeno, ale ani bremeno tvrdenia. Povinnosť tvrdenia (bližšie pozri § 132 CSP) znamená, že žalobca musí uviesť skutkové tvrdenia, a to pravdivo a úplne. Opísanie skutkového stavu by malo byť jasné a zrozumiteľné (§ 129 CSP a contrario). Povinnosť tvrdenia strany sporu dáva súdu informáciu o tom, na základe akých skutkových okolností sa žalobca domáha svojho práva. Bez toho, aby žalobca uviedol skutkové tvrdenia, súd nemôže vôbec rozhodnúť, pretože nebude môcť vykonať podriadenie skutkového deja pod príslušnú právnu normu, teda nebude môcť aplikovať právo. (GEŠKOVÁ, Katarína. § 185 [Rozhodnutie súdu o vykonaní dôkazov]. In: ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana, BARICOVÁ, Jana, MESIARKINOVÁ, Soňa, BAJÁNKOVÁ, Jana, TOMAŠOVIČ, Marek a kol. Civilný sporový poriadok. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 747, marg. č. 4.). Ako vyplýva z uvedeného, istým spôsobom povinnosť (alebo aj bremeno) tvrdenia predchádza dôkaznému bremenu, keďže najprv musí žalobca okolnosti prípadu tvrdiť, aby bolo možné uvažovať kto a ako by ich mal preukazovať. Bez splnenia povinnosti tvrdenia k posudzovaniu dôkazného bremena nedochádza, pritom jeho neunesenie nie je vadou žaloby a jeho následkom je pre stranu strata sporu. Z uvedeného dovolací súd vyvodil záver, že prvá otázka, ktorú v časti IIIaa. dovolania vymedzil žalobca, nie je otázkou, na ktorej riešení je rozhodnutie odvolacieho založené, resp. od jej riešenia by záviselo napadnuté rozhodnutie. Ak by totiž aj bol záver odvolacieho súdu o tom, že žalobcu ťaží dôkazné bremeno, pokiaľ ide o preukázanie vzniku nemajetkovej ujmy nesprávny (čo dovolací súd v žiadnom prípade netvrdí), nič to nemení na absencii splnenia povinnosti tvrdenia, ktorá posudzovaniu dôkazného bremena predchádza a následkom by bolo rovnako zamietnutie žaloby. Pri tejto otázke možno ustáliť záver, že odvolací súd na riešení prvej otázky svoje rozhodnutie nezaložil. Dovolací súd si dovoľuje pripomenúť, že judikatúra ESLP je v zásadnej miere založená na aplikácii princípu primeranosti (proporcionality) a práve táto zásada viedla odvolací súd k záveru o tom, že nemožno žalobcovi priznať nemajetkovú ujmu, keď ani len neuviedol tvrdenia o spôsobenej ujme. Samotné naplnenie povinnosti tvrdenia zo strany žalobcu je v predmetnej súvislosti aj v súlade s jeho záujmami v konaní, bez nich totiž súd ťažko môže samotnú náhradu nemajetkovej ujmy kvantifikovať určitou sumou peňazí a bez uvedenia týchto základných skutkových okolností, ktoré existenciu ujmy a jej rozsah odôvodňujú, nie je možné o nemajetkovej ujme ani uvažovať.

27. Pokiaľ šlo o druhú otázku (bod 3.2. tohto rozhodnutia), jej podstatu možno abstrahovať v potrebe vyriešiť dilemu, či sú sankcie ukladané na základe antidiskriminačného zákona účinné, primerané a odstrašujúce, keď súd napriek konštatovanej diskriminácii, žiadnu sankciu neuložil. Svoju argumentáciu dovolateľ podporil citáciou rozhodnutí Súdneho dvora EÚ. Uviedol, že krajský súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe Súdneho dvora, nakoľko ak sankcie za akt diskriminácie neboli v prejednávanej veci uložené žiadne, nemožno hovoriť, že sú účinné, primerané alebo odstrašujúce. Žalobca preto tvrdil, že súdy v danom prípade mali upustiť od aplikácie ustanovenia § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona, ktorý od žalobcu požaduje preukázanie existencie nemajetkovej ujmy dôkazmi o vonkajších prejavoch fyzického alebo psychického utrpenia.

27.1. Podľa ustanovenia § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona ak by primerané zadosťučinenie nebolo dostačujúce, najmä ak nedodrzaním zásady rovnakého zaobchádzania bola značným spôsobom znížená dôstojnosť, spoločenská vážnosť alebo spoločenské uplatnenie poškodenej osoby, môže sa tá domáhať aj náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Sumu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a všetky okolnosti, za ktorých došlo k jej vzniku.

27.2. Ako je už uvedené v bode 26.1. dôvodom zamietnutia žaloby bolo v prvom rade neunesenie bremena tvrdenia zo strany žalobcu, a teda dokazovanie „o vonkajších prejavoch fyzického alebo psychického utrpenia“ sa vykonávať nemohlo, nakoľko ich žalobca v danom prípade netvrdil. Rovnako dôvodom zamietnutia žaloby nebol súlad sankčného systému antidiskriminačného zákona s európskym právom, resp. judikatúrou ESD. Nemožno to tvrdiť ani vtedy, ak by bol tento rozpor východiskom konečného záveru o nespnení povinnosti tvrdenia zo strany žalobcu. Ako správne uvádza odvolací súd

jednotlivé (v dovolaní citované) smernice ustanovujú iba povinnosť členských štátov vytvoriť systém tak, aby sankcie boli účinné, primerané a odstrašujúce. To však neznamená automatický nárok osoby poškodenej diskrimináciou na isté finančné plnenie, keď k diskriminácii dôjde. Požiadavka primeranosti predpokladá dokazovanie minimálne v tom smere, aby bolo možné predmetnú sankciu prispôbiť miere porušenia zásady diskriminácie, a teda kvantifikácie samotnej sankcie. Nie celkom je zrozumiteľná požiadavka dovolateľa upustiť od aplikácie § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona, keď samotný žalovaný nárok je na nej postavený. Ak tým žalobca myslel, že bolo treba priamo aplikovať samotnú smernicu, odhliadnuc od otáznej možnosti priamej aplikácie smernice v predmetnej veci, treba povedať, že sankčný mechanizmus zavedený jednotlivými smernicami, ktorých aplikácie sa žalobca domáha, je ešte všeobecnejší a menej konkrétny ako v antidiskriminačnom zákone a jeho súčasťou je požiadavka primeranosti sankcie, ktorá predpokladá i uvedenie vonkajších prejavov diskriminácie, ktoré sa prejavili v sfére poškodeného (žalobcu) tak, aby táto sankcia mohla byť primeraná v súlade s požiadavkou jednotlivých ustanovení smerníc. Z tohto pohľadu by teda ani priama aplikácia smerníc (ak by bola možná) žalobcovi nepomohla, nakoľko by bolo potrebné i tak, aby (minimálne) tvrdil, akým spôsobom došlo k ujme na jeho osobe, aby bolo možné uložiť primeranú sankciu. Navyiac v zmysle príslušných európskych smerníc bolo povinnosťou členských štátov nahlásiť sankcie prijaté na účely postihovania diskriminačného konania (napr. čl. 17 Smernice č. 2000/78/ES posledná veta) európskej komisii. V konaní napokon nebolo preukázané, ani to žiadna zo strán netvrdila, že by zo strany európskej komisie v tomto došlo k nejakému upozorneniu voči Slovenskej republike, ktoré by odôvodňovalo tvrdenie, že Slovenskou republikou prijatý sankčný mechanizmus v antidiskriminačnom zákone nie je v súlade s požiadavkami predmetných smerníc.

27.3. Na základe uvedeného možno uzavrieť, že ani pri druhej právnej otázke vymedzenej žalobcom odvolací súd na jej riešení svoje rozhodnutie nezaložil, a teda v tejto časti nespĺňa dovolanie podmienky prípustnosti.

28. Treťou otázkou (v bode 3.3. tohto rozhodnutia označená ako prvá otázka), namietal žalobca nesprávne právne posúdenie povinnosti priznať mu nemajetkovú ujmu, ktorá mala vyplývať z Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie a Medzinárodného dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. Vo svojej podstate platí primerane okolnostiam argumentácia z bodov 27. a 27.2. aj pokiaľ ide o túto otázku. Rovnako platí, že samotná otázka nič nemení na závere odvolacieho súdu, že žalobca neunesol bremeno tvrdenia, ktorého absencia je sama osebe dôvodom zamietnutia žaloby v časti náhrady nemajetkovej ujmy. Ani v jednej zo žalobcom označených medzinárodných zmlúv nie je stanovená povinnosť štátu automaticky priznávať nemajetkovú ujmu poškodenému z porušenia zákazu diskriminácie bez preukazovania (dokonca i bez tvrdenia) ujmy, ktorá mala „poškodenému“ žalobcovi vzniknúť. Podľa žaloby nejde o diskrimináciu z rasových dôvodov, ani kvôli zdravotnému postihnutiu. Takže predmetné medzinárodné dohovory nesúvisia s prejednávanou vecou ani vecne. Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach neobsahuje konkrétne ustanovenia, ktoré by stanovovali povinnosť automaticky priznávať náhradu nemajetkovej ujmy bez tvrdenia a preukazovania ujmy, ktorá diskrimináciou poškodeného mala vzniknúť a mala by byť odškodnená, navyiac i v tomto prípade je vecná súvislosť otázna, keďže nejde o uplatnenie politických, č i občianskych práv. Takýto záver nemožno vyvodíť ani zo Všeobecného komentára k tomuto dohovoru, ktorý citoval žalobca v dovolaní. Na základe uvedeného možno uzavrieť, že ani pri tretej otázke odvolací súd na jej riešení svoje rozhodnutie nezaložil, a teda v tejto časti nespĺňa dovolanie podmienky prípustnosti.

29. Predmetom štvrtej otázky (v bode 3.3. tohto rozhodnutia označená ako druhá otázka), bolo uloženie povinnosti žalovanej vydať interný predpis, ktorý by u žalovanej zabezpečoval prevenciu a ochranu pred diskrimináciou.

29.1. Podľa ustanovenia čl. 16 Smernice Rady č. 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod, členské štáty prijímajú zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou do 19. júla 2003 alebo môžu poveriť sociálnych partnerov na ich spoločnú žiadosť vykonaním tejto

smernice, pokiaľ ide o ustanovenia, ktoré spadajú do rámca kolektívnych dohôd. V takýchto prípadoch členské štáty zabezpečia, aby najneskôr do 19. júla 2003 sociálni partneri zaviedli formou nevyhnutné opatrenia dohodou, pričom členské štáty sú povinné prijať všetky nevyhnutné opatrenia, ktoré im umožnia kedykoľvek zaručiť schopné výsledky, požadované touto smernicou. Okamžite o tom informujú Komisiu. Členské štáty uvedú priamo v prijatých ustanoveniach alebo pri ich úradnom uverejnení odkaz na túto smernicu. Podrobnosti o odkaze upravujú členské štáty.

29.2. Podľa ustanovenia § 2 ods. 2 antidiskriminačného zákona dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia alebo z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti.

29.3. Podľa ustanovenia § 13 antidiskriminačného zákona zamestnávateľ a príslušný orgán odborovej organizácie, ktorí uzavreli kolektívne zmluvy podľa osobitného predpisu, sú povinní uviesť ustanovenia kolektívnych zmlúv do súladu s týmto zákonom do šiestich mesiacov odo dňa účinnosti tohto zákona; táto povinnosť sa vzťahuje aj na vnútorné predpisy, na vydávanie ktorých je zamestnávateľ oprávnený.

29.4. Súd prvej inštancie v predmetnej súvislosti uviedol, že v konaní sa síce preukázalo, že žalovaná v období od 1. mája 2005 do 1. apríla 2008 neprijala osobitný služobný predpis za účelom zosúladienia vnútorných predpisov s antidiskriminačným zákonom, bolo tomu však preto, že nebol konštatovaný rozpor služobných predpisov generálneho prokurátora SR so zákonom č. 365/2004 Z. z. Sporné ustanovenie § 98a zákona č. 154/2001 Z. z., ktoré upravuje výšku funkčného príplatku pre prokurátorov Úradu špeciálnej prokuratúry, bolo nakoniec s účinnosťou od 17. júla 2009 zmenené, pričom z dôvodovej správy k novele vyplýva, že sa tak stalo s poukazom na nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 17/08. Okrem toho súd poznamenal, že žalobca v čase rozhodovania súdu už nevykonáva funkciu prokurátora a bola aj odstránená nerovnosť v odmeňovaní prokurátorov okresných prokuratúr vo vzťahu k prokurátorom Úradu špeciálnej prokuratúry, preto aj v prípade, keby žaloba bola v tejto časti dôvodná, aktuálne by stratila účinok. V odvolaní žalobca k uplatňovanej povinnosti žalovanej vydať interný predpis zdôraznil, že aj keď žalobca už toho času nevykonáva funkciu prokurátora, povinnosť žalovanej vydať interný predpis zaručujúci rovnosť zaobchádzania u žalovanej naďalej trvá, táto nezanikla a pretrvávala aj v čase vydania rozsudku. Zároveň poznamenal, že CSP nepozná pojem „strata účinnosti žaloby“. Odvolací súd, pokiaľ išlo o odvolaciu námietku týkajúcu sa zamietnutia nároku na uloženie povinnosti žalovanej vydať vnútrorezortný predpis zaručujúci rovnosť zamestnancov a prokurátorov, konštatoval, že primárnym dôvodom zamietnutia tohto žalobného nároku zo strany prvoinštančného súdu bol fakt, že sporné ustanovenie § 98a zákona č. 154/2001 Z. z., ktoré upravuje výšku funkčného príplatku pre prokurátorov Úradu špeciálnej prokuratúry, bolo nakoniec s účinnosťou od 17. júla 2009 zmenené, pričom z dôvodovej správy k novele vyplýva, že sa tak stalo s poukazom na nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 17/08, s ktorým záverom sa odvolací súd stotožnil. V dovolaní žalobca zopakoval, že povinnosť prijať interný predpis tohto druhu žalovanej stále trvá a s týmto argumentom sa odvolací súd nevysporiadal. Namietol, že došlo k porušeniu ustanovení § 2 ods. 1 a § 13 antidiskriminačného zákona.

29.5. Dovolací súd v tejto súvislosti súhlasí s dovolateľom, že povinnosť žalovanej vyplývajúca z ustanovenia § 13 antidiskriminačného zákona, ktorý transponoval na národné pomery a potreby čl. 16 Smernice Rady č. 2000/43/ES, trvá aj v súčasnosti. Avšak dôvodnosť žalobcom formulovaného petitu v tejto časti vzhľadom k zistenému skutkovému stavu z § 13 antidiskriminačného zákona nemožno vyvodíť. Zároveň dovolací súd nepovažuje záver odvolacieho súdu o tom, čo bolo primárnym dôvodom zamietnutia tohto žalobného nároku za správny. Ako vyplýva z rozhodnutia súdu prvej inštancie, hlavným dôvodom zamietnutia nároku bolo, „že nebol konštatovaný rozpor služobných predpisov generálneho prokurátora SR so zákonom č. 365/2004 Z. z.“ Účelom predmetného ustanovenia § 13 je dosiahnutie súladu (v podmienkach súdnej veci) interných predpisov žalovanej s antidiskriminačným zákonom. V konaní nebolo zistené, ani žalobcom tvrdené, že by niektorý z interných predpisov

Generálnej prokuratúry SR bol v rozpore s antidiskriminačným zákonom, zásadou zákazu diskriminácie, či zásadou rovnakého zaobchádzania. V žiadnom z predpisov, či už išlo o ustanovenia antidiskriminačného zákona alebo rôznych európskych smerníc, ktoré hojne cituje žalobca, nie je stanovená priama povinnosť prijať osobitný interný predpis zaručujúci rovnosť zaobchádzania na prokuratúre. Povinnosťou v zmysle § 13 antidiskriminačného zákona bolo dať do súladu interné predpisy so zásadou rovnakého zaobchádzania, a že k tomu nedošlo, žalobca v konaní relevantne netvrdil, stále iba žiadal vydanie osobitného predpisu, ktorý ale žalovaná podľa tohto ustanovenia vydávať nemusela. Dovolací súd v tejto súvislosti dopĺňa, pokiaľ ide o požiadavky žalobcu, že mala žalovaná prijať opatrenia na zabezpečenie prevencie a ochrany pred diskrimináciou, že čl. 13 Smernice Rady č. 2004/113/ES, ktorá by takúto povinnosť obsahovať mohla, sa týka dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania vo vzťahu k prístupu k tovaru a službám, čo vecne so súdenou vecou, ale ani s vydávaním interných predpisov Generálnej prokuratúry SR nič nemá. Žalobca v odvolaní zásadný záver súdu prvej inštancie, že nebol konštatovaný rozpor služobných predpisov generálneho prokurátora SR so zákonom č. 365/2004 Z. z., osobitne nerozporoval a sám osebe postačuje na zamietnutie žaloby v tomto nároku. Nič na tom nemení ani chybička v odôvodnení odvolacieho súdu, pričom záver, že predmetná povinnosť vyplývajúca z § 13 antidiskriminačného zákona stále trvá, odvolací súd nespochybnil, avšak nebolo ju potrebné naplňať prijímaním osobitného interného predpisu, keďže nebolo zistené, že by iné interné predpisy žalovanej boli v rozpore s antidiskriminačným zákonom. Keďže bola žaloba v tejto časti dôvodne zamietnutá z iných dôvodov, v odvolaní hlavný dôvod nebol namietaný, nebolo zo strany odvolacieho súdu nevyhnutné sa vyjadrovať k námietke, že povinnosť vydať interný predpis žalovanej stále trvá. Bez zásadného významu, aj keď je úplne pochopiteľné, prečo ich oba sudy nižších inštancií zaradili do svojich rozhodnutí, sú argumenty o zmene sporného ustanovenia § 98 zákona č. 154/2001 Z. z. Relevantnými sú pochybnosti o možnosti žalobcu domáhať sa a predmetného nároku, keďže už nevykonáva funkciu prokurátora. V danej súvislosti ide o aktívnu vecnú legitimitáciu žalobcu, avšak vzhľadom k tomu, že súd prvej inštancie zamietol túto časť žaloby z iného dôvodu, ktorý nebol dovolaním spochybnený, nebolo potrebné, aby sa k nej dovolací súd osobitne vyjadroval. Na základe uvedeného možno uzavrieť, že ani pri štvrtej otázke odvolací súd na jej riešení svoje rozhodnutie nezaložil, a teda v tejto časti nespĺňa dovolanie podmienky prípustnosti.

30. Dovolací súd tak uzavrel, že dovolateľ právnu otázku relevantnú z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP nevymedzil zákonným spôsobom, teda dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom podľa § 432 CSP, preto dovolací súd dovolanie žalobcu v tejto časti ako neprípustné odmietol podľa § 447 písm. f) CSP.

31. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobcu ako celok zamietol (§ 448 CSP), pretože v časti namietajúcej vadu nestranného súdu podľa § 420 písm. e) CSP je neprípustné, podľa § 420 písm. f) CSP je síce prípustné, ale nie je dôvodné a ohľadom namietajúceho nesprávneho právneho posúdenia veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP je neprípustné (mutatis mutandis obdobne aj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/250/2019, 5Cdo/73/2021).

32. O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP. V dovolacom konaní bola plne úspešná žalovaná, ktorej však v dovolacom konaní žiadne trovy nevznikli, preto jej dovolací súd náhradu trov dovolacieho konania nepriznal (R 72/2018).

33. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.